

Miina Sillanpään Säätiön 50-vuotisjuhla 10.11.2015

Hyvinvointia ja merkityksellistä elämää

Tuire Santamäki-Vuori

Lämpimästi tervetuloa Miina Sillanpään Säätiön 50- vuotisjuhlaan. Ensi vuonnahan itse Miina Sillanpään syntymästä tulee kuluneeksi 150 vuotta.

"Kaikkihan me kuljemme loassa, mutta jotkut meistä katsovat tähtiin"
Tässä Miina Sillanpään aikalaisen, irlantilaisen näytelmäkirjailija Oscar Wilden lausumassa kiteytyy mielestäni jotakin oleellista Sillanpään kauaskantoisesta aloitteellisuudesta.

Miina Sillanpäälle lasten, äitien ja yhteiskunnan vähäväkisten asiat olivat keskeisiä: kotiapulaisten aseman parantaminen, naisten yhteiskunnallisten oikeuksien vahvistaminen, ensi- ja turvakotien perustaminen, lastensairaalan rakentaminen, kättilötoiminnan järjestäminen sekä kotitalousopetuksen ja -neuvonnan tehostaminen.

Tavoitteet olivat hyvin käytännöllisiä, mutta viime vuosisadan olosuhteissa niiden saavuttamiseksi tarvittiin erityistä tarmokkuutta - täytyi tahtoa, täytyi uskoa ja täytyi uskaltaa. Tavoitteiden toteutuminen toi vähitellen valoa monen perheen ja vähäosaisen elämään.

Miina Sillanpään Säätiön kannalta erityisen merkityksellistä oli hänen työnsä vuonna 1898 perustetussa Palvelijatar yhdistyksessä, jonka johdossa hän työskenteli kuolemaansa asti, yli 50 vuotta.

Miina Sillanpää on oiva esimerkki sosiaalisesta liikkuvuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Hänen elämänsä kulki Jokioisten torpparin tyttärestä ja kiertokoulun kasvatista aluksi pumpulikehäämön ja naulatehtaan työläiseksi, sitten varakkaiden perheiden piiksi ja aktiiviseksi yhdistystoimijaksi, edelleen kansanedustajaksi Suomen ensimmäiseen yksikamariseen eduskuntaan vuonna 1907 sekä ensimmäiseksi naisministeriksi - apulaissosiaaliministeriksi Tannerin hallitukseen vuonna 1926 - aikana, jolloin naisten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon oli maailmanlaajuisesti hyvin harvinaista.

Maltillinen, mutta sitkeä toimintatapa tuotti tuloksia. Miina Sillanpään tultua valituksi 60- vuotiaana ministeriksi, Hufvudstadsbladet kirjoitti, että hänellä on suostuttelun jumalatar huulillaan. Aina suhtautuminen ei suinkaan ollut ollut myötäsukaista. Päinvastoin, hän oli joutunut tottumaan moniin rienauksiin ja pilkantekoon erityisesti toimiessaan palvelijattarien aseman parantamiseksi. Ehkä myös omat särvät hioutuivat vuosien kuluessa.

Mahatma Gandhin mukaan uusien asioiden yrittäminen kohtaa usein kaavan, jossa ensin sinut sivuutetaan, sitten sinulle nauretaan, sitten sinua vastustetaan ja sitten oletkin jo voittanut. Tämä kaava tuli tutuksi myös Miina Sillanpäälle, joka malttinsa säilyttämällä saavutti vähitellen yhä laajempaa arvostusta.

1800- ja 1900- lukujen vaihteessa palvelijatar oli naisten yleisin ammatti. Maalta kaupunkiin saapuvat, vailla asuntoa olevat nuoret tytöt olivat turvattomia, alttiina vaaroille ja viettelyksille

Palvelijataryhdistys perustettiin alun alkaen emäntien ja palvelijattarien yhteiseksi foorumiksi lähentämään heitä "yhteisen kodin onneksi". Yhteistyö kariutui kuitenkin heti alkuun, sillä emännät eivät voineet hyväksyä ajatusta palvelijattarien työolojen tai työaikojen minkäänlaisesta sääntelystä. Palvelijattaret joutuivat toteamaan, että pelkästään emäntien hyvään tahtoon vetoamalla ei pääse eteenpäin. Ehkä syvä sosioekonominen kuilukin haittasi osapuolten tasavertaista vuoropuhelua. Emännät irtaantuivat Palvelijataryhdistyksestä, joka alkoi ensi töikseen välittää paikkoja ja järjestää asuntoja kaupunkiin tuleville tytöille.

Toistakymmentä vuotta myöhemmin (1915) yhdistys hankki kotitaloustyöntekijöille osakehuoneiston Tarkk'ampujankadulle rakennetusta kivitälöstä ja edelleen (1921) Siuntion maapalstan ja rakennuksen - Lepopirtin - yhteiseksi virkistyspaikaksi.

Palvelijataryhdistyksen nimi muutettiin vuonna 1920 Helsingin taloustyöntekijäin yhdistykseksi. Lainsäädäntöön vaikuttaminen tuotti viimein tulosta, kun vuonna 1922 hyväksyttiin työsopimuslakiin sisältyvät perussäännökset kattoivat myös kotitaloustyön.

Miina Sillanpää työskenteli haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi. Hän eli pitkän elämän ja kuoli vuonna 1952. Tekemällä itselleen merkityksellistä työtä hän teki myös itsestään merkityksellisen toisille ihmisille sekä omana aikanaan että seuraaville sukupolville.

Vuonna 1964 Helsingin taloustyöntekijäin yhdistys päätti säätiöidä omaisuutensa Miina Sillanpään nimeä kantavalle säätiölle.

Miina Sillanpään Säätiö

Yleishyödyllinen säätiö toteuttaa sääntöjensä mukaisesti kansanterveyttä edistävää kuntoutusta sekä vanhusten asumiseen ja palveluihin liittyvää toimintaa.

Säätiön laaja tutkimus- ja kehittämistoiminta tähtää vanhusväestön hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja arvokkaan ikääntymisen edistämiseen sekä aikuisten kuntoutuksen kehittämiseen. Tätä tehdään tiiviissä yhteistyössä alan asiantuntijaorganisaatioiden, korkeakoulujen ja kuntien kanssa. Tuloksena syntyneet toimintamallit ovat valtakunnallisesti käytettävissä, mutta on selvää, että niitä sovelletaan myös yhtiöissä, joissa säätiö itse harjoittaa vanhus- ja kuntoutustyön liiketoimintaa.

Iltapäivän seminaarissa esitelty Yhteinen sävel -hanke on esimerkki teknologiaa hyödyntävästä hankkeesta, jolla musiikin ja läheisten kanssa

kommunikoinnin keinoin on parannettu muistisairaiden elämänlaatua.

Musiikilla ja taiteella on todennetusti suotuisa vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Taide aktivoi muistia ja mielen pohjalta löytyy voimia, joita kommunikaatiokyvyn heikkous on voinut kätkeä. Vaikutukset ovat siksi erityisen havahduttavia muistisairailta.

Myös rakennetun ympäristön laadulla – sen toiminnallisuudella, kestävyydellä ja esteettisyydellä - on suuri merkitys. Tämä näkökulma oli keskeinen, kun asumispalvelukeskus Wilhelmiinan toimitilaa suunniteltiin Helsingin Pikku-Huopalahteen. Tämän 20 vuotta sitten valmistuneen talon arkkitehti Tuomo Siitonen työskenteli myös itse pitkään sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutin Soteran johtajana.

Miina Sillanpään Säätiön 50- vuotisesta historiasta saamme kattavamman kavalkadin hieman tuonnempana taiteilija Anja Pohjolan kertomana.

Miina Sillanpään Säätiön tulevaisuus

Pitenevä elinikä on merkki hyvinvointipolitiikan onnistumisesta. Vaikka korkea ikä tuo mukanaan toimintakyvyn heikkenemistä ja yhä useammin muistisairauksia, vanhuus ei ole vain heikkoutta, sairautta ja hoivan tarvetta.

Vanhuus on myös saavutuksia, tyyneyttä, muistoja ja sosiaalista pääomaa sekä halua elää omannäköistensä elämää. Ikä on kerroksellista kuin vuosirenkaat puussa. Menneisyys kulkeutuu nykyisyyteen ainutkertaisina henkilökohtaisina muistumina ja jaettuina sukupolvikokemuksina. Oma kulttuurinen identiteetti ja elämäntyyli janoavat vastakaikua iästä riippumatta.

Vanhat ovat myös yhteisönsä voimavaroja, sillä sosiaalinen pääoma ei hetkessä katoa. Jokaisella on oma haaveensa siitä, miten olla vanha. Yhteinen tehtävämme on pohtia, miten voimme parhaiten tukea ihmisten toimintakykyä ja arvokasta ikääntymistä sekä mahdollistaa ihmisille omannäköisen, merkityksellisen elämän.

Martta Salmela-Järvinen päätti seuraavalla, mielestäni hienolla tavalla kirjansa Miina Sillanpäästä. "Yksityisen ihmisen muisto himmenee ja häipyä ja lopulta kenties on jäljellä vain legenda. Mutta kun se työ jatkuu ja voimistuu, jossa Miina Sillanpää oli mukana ja jossa ihmiselämää arvostettiin, silloin säilyy noiden alkurakentajien muisto, vaikka muistokivet olisivat kaatuneet ja kirjoitukset mielistä häipyneet".

Miina Sillanpään Säätiö haluaa jatkossakin toimia ihmiselämää ja ihmisten tasa-arvoa arvostaen päämääränä hyvinvointi ja merkityksellinen elämä!